

منبع:

<http://www.parssky.com/articles/article1381011.asp>

گاهشماری ایرانی از نظر زنده یاد استاد احمدبیرشک

گاهشماری خورشیدی باید از روزی شروع شود که مرکز زمین در آن روز هنگام ظهر حقیقه $y=f(x)$ است که در آن f تابع تناوبی با دوره تناوب برای 2820 سال و x متغیر زمان (سال) است. ایرانیان هر 2820 سال را یک دوره تناوب برای گاهشماری خورشیدی می گرفتند و محاسبات نشان می دهد که این عدد بسیار دقیق است. زیرا که طول سال خورشیدی $365/2421987$ برابر 365 روز و 5 ساعت و 48 دقیقه و 46 ثانیه می باشد. کسر $5:48:46$ را کسر روز سال می نامند. اگر این عدد را در 2820 سال ضرب کنیم 683 روز تمام (بادقت زیاد) می شود. یعنی دوباره ساعت صفر، دقیقه صفر و ثانیه صفر (00:00:00) بدست می آید. این 683 روز را ایرانیان بین 2820 سال تقسیم کردند (سال کبیسه) گاهشماری آنان چنین پایه ریزی شد که:

اصل 1- زمان به دوره های 2820 سالی تقسیم می شود. اصل 2- هر دوره 2820 سالی تقسیم به 21 زیر دوره 128 سالی و یک زیر دوره 132 سالی و هر زیر دوره 128 سالی به یک زیر زیر دوره 29 سالی و سه زیر زیر دوره 33 سالی تقسیم می شود و دوره 132 سالی تقسیم می شود به یک زیر زیر دوره 29 سالی، دو زیر زیر دوره 33 سالی و یک زیر زیر دوره 37 سالی.

در واقع 683 روز اضافی در بین زیر زیر دوره ها به صورت کبیسه تقسیم می شود. به طوری که نهایتاً لحظه گذر سال (لحظه سال تحویل) 2820 به 2821 برابر لحظه گذر آخر دوره پیشین به سال اول دوره فعلی است. یعنی گاهشماری خورشیدی تابعی تناوبی با دوره تناوب 2820 سال است

منبع:

<http://www.jamejamshid.com/hezareh-bareh-12771.htm>

گاهشماری آغاز هزاره بره

بیرونی خوارزمی آورده است: [1] « گوئیم: نزدیکترین سببی که مرا به آنچه از من پرسیده اند می رساند شناسایی اخبار امم سالفه و تواریخ قرون گذشته است و بیشتر این احوال عادت و اصولی است که از ایشان و نوامیس ایشان باقی مانده و این را از راه استدلال بمعقولات و قیاس معقول به محسوس نمیتوان دانست و منتها راه موجود این است که از اهل کتب و ملل و اصحاب آرا و نحل که اینگونه تواریخ مورد استناد آنها است تقلید و پیروی کنیم و آنچه آنان برای خود مبنا قرار داده اند ما نیز چنین کنیم. »

و آورده است :

« مبدا سالهاي ايشان(فارسيان) از آغاز آفرينش نخستين انسان(كيومرث) است و آن روز هرمزد در ماه فروردين بوده كه آفتاب در نقطه اعتدال ربيعي و در **میان** آسمان بوده [2]. »

بهر روز پژوهشي در گاهشماری نموده است که در آن سال رصد زردشت را پایه کار خود گرفته و در نوشته های بسیاری کند و کاو نموده است . [3] اگر چه آدرس دقیق برخی از ماخذ نوشته های خود را نیاورده است اما کوشش او در نوشته های کهن با نازک بینی و کوشش فراوان بوده است .

کار بهروز سبب گردیده که گاهشماری او به پذیرش زردشتیان ایران رسیده و آنها سی سال پس از زاد روز زردشت اسپیتمان را که پذیرفتن دین زردشتی گشتاسب است آغاز گاهشماری خود بدانند . این کار سبب خواهد شد که به دیگر نوشته ها برای آغاز این گاهشماری پایان داده شود و این گاهشماری باید مانند دیگر گاهشماری ها که میتوان در آنها هم مغالطه نمود بین همه مردم دنیا پذیرفته شود . (مانند گاهشماری میلادی – و هجری) گاهشماری های سالانه چاپی کنونی زردشتی بر همین پایه چاپ میگردد .

بهر روز برای آغاز هزاره ها هم کار و پژوهش بسیار نموده است و باید همه دنیا آنرا هم مانند گاهشماری زردشتی بپذیرند و از سیاست بازی یک سویه به پرهیزند .
بهر روز آورده است : [4]

« در روایات پهلوی ولادت زردشت روز دوشنبه ششم فروردین اول سال هزاره دهم میباشد . از این قرار روز چهارشنبه اول هزاره دهم است و این هزاره در قرن هجدهم پیش از میلاد شروع شده میشود »
در برگ 86 آورده است :

هزاره	نام هزاره	لقب هزاره
1	بره	(حمل)
2	گاو	(ثور)
3	دوپیگر	(جوزا)
4	خرچنگ	(سرطان)
5	شیر	(اسد) کیومرث
6	خوشه	(سنبله) هوشنگ
7	ترازو	(میزان) جم
8	کژدم	(عقرب) ضحاک
9	کمان	(قوس) فریدون
10	بز	(جدي) زردشت
11	دال	(دلو) اخشیت اره
12	ماهی	(حوت) اخشیت اره ماه

آخرین روز هزاره دوازدهم شنبه 30 اسفند سال 600 یزدگردی رحلت است .
اکنون می خواهیم بدانیم که سال 1381 هجری خورشیدی پذیرفته شده برابر چه سالی از هزاره بره می باشد ؟

بهر روز سال 1331 خورشیدی را برابر 1321 یزدگردی رحلت نموده است پس :

$$12000 + 600 + 1321 = 13921 \text{ (یا } 1331 - 1381 \text{)}$$

بنابراین آغاز سال 1381 با آغاز سال 12771 هزاره بره برابر میشود .

سال نخست هزاره بره سال یکم گرفته شده است و زمان صفر این گاهشماری سال تحویل نوروز و اول فروردین در زمان نیمروز و اذان نیمروزی در گنگدژ می باشد که بر پایه نوشته بیرونی خوارزمی خورشید در **میان** آسمان بوده است .
بهترین گاهشماری روزشمار ماه های سال در دنیا گاهشماری ایرانی کنونی میباشد که شش ماه نخست سال 31 روز و پنج ماه پسین آن 30 روز و ماه پایانی 29 یا 30 روز است این گاهشماری که در سال 1304 خورشیدی پایه کار ایران شده است نتیجه سالها کار و کوشش دانشمندان ایرانی است که بانی گاهشماری بوده اند . و در این روش آغاز موسمهائی بهار - تابستان - پاییز و زمستان به روز نخست ماه ها می افتد و چنانچه تعصب عمو زاده های سلمی سیاستمدار را بتوانیم به کنار بگذاریم باید پایه گاهشماری جهانی شود پیش از آنکه همه مردم دنیا را به گاهشماری در هم و بر هم ماه های میلادی برای روز شمار ماه ها عادت دهند . چه اینکه همیشه پژوهش گران می باشند که باور زورمندانه سیاستمداران و فیلسوفان را جابجا نموده اند و همیشه بهترین ها را پیشنهاد نموده اند . اما باید ببینیم که شمشیر و دشنه و چماق چوپانی سیاستمداران و فیلسوفان چه میگوید .

[1] بیرونی خوارزمی - آثار الباقیه - چاپ 1377 امیر کبیر برگ ج

[2] بیرونی خوارزمی - آثار الباقیه - چاپ 1377 امیر کبیر برگ 71

[3] ذ- بهروز تقویم و تاریخ در ایران چاپ بانک ملی 3677 رصد برابر 2224 مهری برابر

1331 خورشیدی هجری برابر 1321 یزدگردی رحلت

[4] ذ- بهروز برگ 84

منبع:

<http://www.hamshahri.org/hamnews/1382/820607/news/socie.htm>

بررسی نقش مذاهب و دولت ها در نگارش تقویم و گاهشماری در گفت و گو با حسین پاکزادیان

تعیین مبدا تاریخ

گفت و گو: سولماز راقی

از زمانی که بشر دریافت کیفی از زمان را پشت سر گذاشت ، گذر در لحظه و تغییر فصول را به شمارش در آورد، زیرانی خواست خود را در محیط تنگ و بلاقید زمان رها شده بیابد.
گاهشماری ، سابقه ای به عمر ذهن تاریخ پرداز انسان دارد. آنچه در زیر می خوانید گفت و گویی با «حسن پاکزادیان» است در خصوص نقش ادیان و دولت ها در رشد و شکل گیری گاهشماری . «پاکزادیان» محقق و جانشین مدیر موزه تماشاگه زمان است و تاکنون بیش از ۲۰ مقاله درباره سکه های ساسانی و هخامنشی در موزه پول ارائه داده است .
وی همچنین پژوهشی در خصوص گاهشماری عهد ساسانی در دست چاپ دارد. در کهن ترین منابع ایرانی همچون بندهش از «زیچ کیهان» سخن به میان آمده است . آیا می توان گفت که زیچ ، قدیمی ترین نمونه گاهشماری در ایران باستان بوده است ؟ زیچ از ریشه زیك و زه به معنی تار و پود است و چون جدولی بوده است با تقسیم بندی های عمودی و افقی و شبیه تار و پود پارچه ، به آن زیچ می گفتند. این جدول صرفاً برای محاسبه و شمارش ماه های سال به کار می رفته است . اما تاریخچه تقویم ها به مراتب کهنه تر از زیچ است . بشر از زمانی که حس کرد شب و روز تکرار می شود و فصول به وجود می آیند به گذر زمان پی برد و حتی خدایانی را برای زمان متصور شد. در ایران باستان هم خدای زمان را «زروان» می گفتند که در منابع مختلف از آن سخن به میان آمده است . بعدها برای استفاده از زمان ،

برنامه ریزی و ثبت وقایع گذشته دستگاه های محاسباتی ابداع کردند و به مرور این دستگاه ها پیچیده تر شد، تا گاه شمار یا تقویم به وجود آمد. ابتدایی ترین نوع این تقویم ها تقویم قمری بود. چون مردم می دیدند که طی دو هفته هلال ماه قطورتر می شود تا اینکه به حالت بدر کامل در می آید و باز تقریباً در همین مدت از سمت دیگر آن کاسته می شود تا به صورت يك هلال باریک در آید. تعداد روزهای هر ماه که تقریباً ۳۰ روز است از تغییرات شکل ظاهری ماه، محاسبه می شد و تعداد ماه های سال از روی تکرار ۱۲ گانه حالت های ماه که در طول سال یعنی از يك بهار تا بهار بعد اتفاق می افتد. اما در تقویم قمری مشکلاتی وجود داشت زیرا هر سال ۱۰ تا ۱۲ روز نسبت به سال قبل کم می آورد و به همان نسبت نقطه آغاز فصل آن جلومی افتاد. منجمان و گاهشماران ایرانی بابت این ۱۰ روز اختلاف هر سه سال، يك ماه به سال اضافه کردند. این تقویم، تقویم ثبت شده دوران هخامنشیان است که در بابل و ایران مرکزی و غربی از آن استفاده می شد.

آیا می توانیم بگوییم که در گذشته، سنجش زمان روز که «ساعت» نماد آن است بر مبنای خورشید صورت می گرفته است و سنجش ماه یا سال بر مبنای ماه؟ در ابتدا چنین بود اما امروزه برای تعیین ماه و سال هر دو از خورشید نیز استفاده می کنند. در حقیقت امروز این سنجش تلفیقی است. همانطور که می دانید تقویم شمسی بعد از تقویم قمری به وجود آمد. تقویم قمری ۳۵۴ روز است و تقویم شمسی ۳۶۵ روز. یعنی سال قمری زودتر تکرار می شود و ۱۱ روز کوتاه تر است. پس از اینکه منجمان به اشکالات تقویم های قمری پی بردند مبنا را خورشید در نظر گرفتند. به این ترتیب که کل دایره سماوی را بر اساس معیار ۱۲ ماه سال قمری به ۱۲ قسمت مساوی تقسیم کردند و وارد شدن خورشید به هر يك از این مدارات را آغاز يك ماه به شمار آوردند. مثلاً آنجا که خورشید به منطقه فرضی ای که صورت فلکی «بره» (حمل) در آن قرار داشت وارد می شد، آغاز فصل بهار بود و هنگامی که از آن خارج می شد و روبه روی منطقه دیگری مثل «ثور» قرار می گرفت، اردیبهشت آغاز می شد. این گاهشماری های خورشیدی در دوره هخامنشیان هم وجود داشته اند. آثاری که از دوران هخامنشی به جا مانده نشان می دهد که در شرق ایران یعنی منطقه سغد، خوارزم و شمال خراسان مردم از تقویم شمسی استفاده می کرده اند. همین طور در دوره اشکانیان بر لوحه های سفالی که از آنها به عنوان در خمره استفاده می شده است و در منطقه نینوا کشف شده اند تاریخ هایی رقم خورده است که نشان می دهد گاهشمار آن دوران خورشیدی بوده است.

درباره تقویم های زرتشتی کمی توضیح بدهید که این تقویم ها چه ساختاری دارند و نحوه زمان بندی های مذهبی این تقویم چگونه است؟ تقویم زرتشتی يك تقویم مذهبی است و از آن به عنوان معیار اعمال مذهبی استفاده می شود. این تقویم حکم تقویم قمری را برای ما مسلمانان دارد، منسوب به زرتشت است که این تقویم را برای انجام فرایض مذهبی تنظیم کرده است. چون هر روز دعا و نمازی مخصوص به خود داشته و نمی بایست دعاهای مخصوص به يك روز را در روز دیگر می خواندند. نامگذاری ماه هانیز بر اساس نام شش امشاسپند از هر مزد آغاز می شد که روز اهورامزدا بود و به روزسی ام که يك روز انیران بود، خاتمه می یافت و باز از نو شروع می شد. در هر ماه نیز گاهنبارها یا جشن های ماهانه ای داشتند که از انطباق نام آن روز با

چون تقویم وسیله‌ای برای نظم بخشیدن به فعالیت‌های اجتماعی است و حالتی همگانی دارد، باید رسمی باشد و اغلب این وظیفه را دولت‌ها به عهده می‌گیرند. با این حساب آیا صحیح است اگر بگوییم که تعیین یا تغییر مبدهای تاریخی همواره عملی سیاسی بوده است حتی اگر مبنای آن یک اتفاق دینی بوده باشد؟ درست است. در دوران ساسانیان هم، هرشاهی که بر سر کار می‌آمد از آنجا که خود را نماینده خدا در زمین می‌دانست و مردم هم او را به همین عنوان قبول کرده بودند سال آغاز حکومتش را مبدا تقویم قرار می‌داد و تا زمانی که او شاه بود این وضعیت ادامه داشت. وقتی که شاه می‌مرد یا عزل می‌شد، تقویمش هم برچیده می‌شد و آن را از نو با مبدا جدید می‌نوشتند. در سرزمین اعراب نیز هم تقویم قمری وجود داشت هم تقویم شمسی، منتهی نه به این شکلی که امروز ما داریم. در مناطق شمالی عربستان که زیرسلطه ساسانیان بود مردم از تقویم ایرانیان استفاده می‌کردند. اما در شبه جزیره عربستان افرادی بودند به نام قلامیص که وظیفه آنها تهیه تقویم رسمی بود. البته تقویم رایج اعراب امروزه اغلب تقویم میلادی است و دلیل آن هم ارتباطات بازرگانی آنها با اروپا و آمریکا است. [pict] به هر حال اعراب هم پس از رسمی شدن دین اسلام هجرت پیامبر را مبدا تاریخی خود قرار دادند. البته هجرت هم خود یک مقوله سیاسی است، زیرا که سرآغاز تشکیل حکومت مستقل اسلامی در مدینه است، چرا که مسلمانان هم می‌توانستند مانند مسیحیان ولادت پیامبر را مبدا تاریخی خود قرار دهند، که در این صورت با ساختار یک تقویم مذهبی مواجه بودیم. همین طور است. البته شما اگر غرب را هم مطالعه کنید می‌بینید که تقویم میلادی ۵۲۵ سال بعد از میلاد مسیح ابداع شد. پس از آنکه در قرن سوم میلادی نخستین پادشاه مسیحیت را پذیرفت این دین کم‌کم رسمی شد. چون تا قبل از آن حکومت‌ها با دین مسیح مخالف بودند. البته در میان اقوام و ملل گوناگون مبدهای تاریخی متعددی براساس فرهنگ و اعتقادات آن قوم یا ملت به شکل رسمی یا غیررسمی رواج دارد. برخی از ملل اروپایی هستند که مبدا را به صلیب کشیده شدن عیسی مسیح قرار می‌دهند. پیش از میلاد مسیح هم بر همین منوال تقویم‌هایی رواج داشته است از جمله در یونان، تقویم المپید وجود داشت که براساس آن زمان کارناوال‌ها و مسابقات ورزشی تعیین می‌شد. تقویم «نوما» هم تقویمی ۱۰ ماهه بود که در غرب اروپامدت‌ها کاربرد داشت و بعدها تبدیل به ۱۲ ماهه شد. ماه‌های این تقویم عددی بود و اسم نداشت درست برعکس تقویم‌های شرقی، ولی نسبت به تقویم‌های شرقی از دقت کمتری برخوردار بود و حالت سیاری داشت. این تقویم در ۴۴ سال قبل از میلاد به وسیله ژولیوس سزار اصلاح شد و از آن پس تقویم ژولیانی خوانده شد. ماه دهم را ژولیوس و ماه یازدهم را آگوستوس نامیدند. البته نام‌هایی هم که برای این ماه‌ها برگزیدند ریشه عددی داشتند، نوامبر به معنی ۹ و دسامبر به معنی ۱۰ است. نمونه دیگری از مبدهای قراردادی رامی‌توان در تقویم عبری یهودی دید. تقویم عبری هم تقویمی قمری و کبیسه‌دار است اما به خاطر پافشاری قوم یهود بر جداکردن و برتری دادن خود به دیگر اقوام مبداتاریخی متفاوتی را در نظر گرفته‌اند.

آنان در رقابت با مسیحیان برای تاکید بر قدمت تمدن خود به جای ولادت حضرت موسی ولادت حضرت آدم را به عنوان مبدایی فرضی برگزیده اند که به ۵۰۰۰ سال پیش برمی گردد. از سوی دیگر آنان ۵ روز کبیسه را که برای ایرانیان سعد است؛ نحس به شمار می آورند. ایرانیان معتقد بودند که در این ۵ روز خداوند در حال خلقت جهان بوده است و روز ششم را که آغاز سال نو است جشن می گرفتند که تا امروز هم ادامه دارد. به این ترتیب تعیین مبدا تاریخی همواره به عهده قدرت حاکم است، که یا متجلی در دین بوده است یا دولت و یا هر دو. سؤالی که در اینجا پیش می آید این است که چرا رنسانس که نهضتی روشنگرانه برای محدود کردن قدرت کلیسا بود، تغییری در مبدا سال میلادی به وجود نیارود
حال آنکه نوزایی به شکل تکان دهنده ای جهت گیری های فکری، فلسفی و سیاسی غرب را متاثر کرد؟
شاید چون تغییراتی که در اثر رنسانس به وقوع پیوست در عین عظمتی که داشت، بسیار بطئی بود و نمی توانست با شتاب، همه موانع و مقدسات رایج آن زمان را پشت سر بگذارد. از سوی دیگر قدمت و جا افتادن مبدا میلادی در میان مردم هم عامل کم اهمیتی نبود. مبداهایی که با دخالت یک عامل سیاسی هر چند مقتدر ایجاد می شوند، چنانچه از تاریخ و فرهنگ جامعه نجوشیده باشند دوام نمی آورد. مثلاً تقویم انقلاب کبیر فرانسه تقویمی بود که به دستور ناپلئون تهیه شد و هر یک از ماه های آن را به نام یکی از قهرمانان انقلاب خواندند. این تقویم چندان دوامی نداشت و پس از چندسال جای خود را به تقویم میلادی داد. آیا نمی توانست به این دلیل باشد که رنسانس بیشتر یک انقلاب فرهنگی و فکری بود تا یک اتفاق سیاسی؟ چرا که تغییرات شتاب آلودی از این دست فقط می تواند ناشی از جابه جایی ناگهانی قدرت باشد.
بله این احتمال هم وجود دارد. به هر حال دولت ها سعی می کردند این موضوع را خیلی آشفته نکنند و اجازه بدهند مردم روالی را دنبال کنند که به آن خو گرفته اند. پهلوی پسر هم زمانی که کوشید تقویم را از هجری شمسی به شاهنشاهی برگرداند با مقاومت های مردمی مواجه شد. البته مبدایی که دولت محمدرضا پهلوی آن را از ۲۵۰۰ سال قبل در نظر گرفته بود محاسبه چندان دقیقی نبود. سابقه شاهنشاهی به بیش از ۲۵۰۰ سال پیش برمی گشت. به نظرمی رسد که سلطنت مادها در این محاسبه از قلم افتاده است. به هر حال او، ۳۵ سال سلطنت خود را از ۱۳۲۰ تا ۱۳۵۵ هجری شمسی به این سابقه افزود و از سال ۵۵ تقویم رسمی کشور ۲۵۳۵ شاهنشاهی اعلام شد و حتی سکه هم با آن ضرب گردید.

منوچهر آرین JameJamshid	فروردین	اردیبهشت	خرداد	نیر	امرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند
۱- اورمزد هرمز	۱- ۱۷, M21	۱- ۱۲, A20	۱- ۱۱, M20	۱- ۱۲, J19	۱- ۱۲, J19	۱- ۱۲, A18	۱- ۱۲, S17	۱- ۱۲, O17	۱- ۱۲, N16	۱- ۱۲, D16	۱- ۱۲, E15	۱- ۱۵, F14
۲- بهمن	۲- ۱۱, M22	۲- ۱۲, A21	۲- ۱۲, M21	۲- ۱۲, J20	۲- ۱۲, J20	۲- ۱۲, A19	۲- ۱۲, S18	۲- ۱۲, O18	۲- ۱۲, N17	۲- ۱۲, D17	۲- ۱۲, E16	۲- ۱۶, F15
۳- اردیبهشت	۳- ۱۲, M23	۳- ۱۲, A22	۳- ۱۲, M22	۳- ۱۲, J21	۳- ۱۲, J21	۳- ۱۲, A20	۳- ۱۲, S19	۳- ۱۲, O19	۳- ۱۲, N18	۳- ۱۲, D18	۳- ۱۲, E17	۳- ۱۷, F16
۴- شهریور	۴- ۱۲, M24	۴- ۱۲, A23	۴- ۱۲, M23	۴- ۱۲, J22	۴- ۱۲, J22	۴- ۱۲, A21	۴- ۱۲, S20	۴- ۱۲, O20	۴- ۱۲, N19	۴- ۱۲, D19	۴- ۱۲, E18	۴- ۱۸, F17
۵- اسفند اسپندارمذ	۵- ۱۲, M25	۵- ۱۲, A24	۵- ۱۲, M24	۵- ۱۲, J23	۵- ۱۲, J23	۵- ۱۲, A22	۵- ۱۲, S21	۵- ۱۲, O21	۵- ۱۲, N20	۵- ۱۲, D20	۵- ۱۲, E19	۵- ۱۹, F18
۶- خرداد	۶- ۱۵, M26	۶- ۱۵, A25	۶- ۱۵, M25	۶- ۱۵, J24	۶- ۱۵, J24	۶- ۱۵, A23	۶- ۱۵, S22	۶- ۱۵, O22	۶- ۱۵, N21	۶- ۱۵, D21	۶- ۲۰, E20	۶- ۲۰, F19
۷- امرداد	۷- ۱۶, M27	۷- ۱۶, A26	۷- ۱۶, M26	۷- ۱۶, J25	۷- ۱۶, J25	۷- ۱۶, A24	۷- ۱۶, S23	۷- ۱۶, O23	۷- ۱۶, N22	۷- ۱۶, D22	۷- ۲۰, E21	۷- ۲۱, F20
۸- دی آذر	۸- ۱۷, M28	۸- ۱۷, A27	۸- ۱۷, M27	۸- ۱۷, J26	۸- ۱۷, J26	۸- ۱۷, A25	۸- ۱۷, S24	۸- ۱۷, O24	۸- ۱۷, N23	۸- ۱۷, D23	۸- ۲۰, E22	۸- ۲۲, F21
۹- آذر آذر	۹- ۱۸, M29	۹- ۱۸, A28	۹- ۱۸, M28	۹- ۱۸, J27	۹- ۱۸, J27	۹- ۲۰, A26	۹- ۲۰, S25	۹- ۲۰, O25	۹- ۲۰, N24	۹- ۲۱, D24	۹- ۲۱, E23	۹- ۲۲, F22
۱۰- آبان	۱۰- ۱۹, M30	۱۰- ۲۰, A29	۱۰- ۲۰, M29	۱۰- ۲۱, J28	۱۰- ۲۱, J28	۱۰- ۲۱, A27	۱۰- ۲۱, S26	۱۰- ۲۱, O26	۱۰- ۲۱, N25	۱۰- ۲۲, D25	۱۰- ۲۲, E24	۱۰- ۲۴, F23
۱۱- خور خورشید	۱۱- ۲۰, M31	۱۱- ۲۱, A30	۱۱- ۲۱, M30	۱۱- ۲۲, J29	۱۱- ۲۲, J29	۱۱- ۲۲, A28	۱۱- ۲۲, S27	۱۱- ۲۲, O27	۱۱- ۲۲, N26	۱۱- ۲۲, D26	۱۱- ۲۲, E25	۱۱- ۲۵, F24
۱۲- ماه	۱۲- ۲۱, A1	۱۲- ۲۲, M1	۱۲- ۲۲, M31	۱۲- ۲۳, J30	۱۲- ۲۳, J30	۱۲- ۲۳, A29	۱۲- ۲۳, S28	۱۲- ۲۳, O28	۱۲- ۲۳, N27	۱۲- ۲۴, D27	۱۲- ۲۴, E26	۱۲- ۲۶, F25
۱۳- نیر	۱۳- ۲۲, A2	۱۳- ۲۳, M2	۱۳- ۲۳, M31	۱۳- ۲۴, J31	۱۳- ۲۴, J31	۱۳- ۲۴, A30	۱۳- ۲۴, S29	۱۳- ۲۴, O29	۱۳- ۲۴, N28	۱۳- ۲۵, D28	۱۳- ۲۵, E27	۱۳- ۲۷, F26
۱۴- گوش	۱۴- ۲۳, A3	۱۴- ۲۴, M3	۱۴- ۲۴, M31	۱۴- ۲۵, J32	۱۴- ۲۵, J32	۱۴- ۲۵, A31	۱۴- ۲۵, S30	۱۴- ۲۵, O30	۱۴- ۲۵, N29	۱۴- ۲۶, D29	۱۴- ۲۶, E28	۱۴- ۲۸, F27
۱۵- دی مهر	۱۵- ۲۴, A4	۱۵- ۲۵, M4	۱۵- ۲۵, M31	۱۵- ۲۶, J33	۱۵- ۲۶, J33	۱۵- ۲۶, A32	۱۵- ۲۶, S31	۱۵- ۲۶, O31	۱۵- ۲۶, N30	۱۵- ۲۷, D30	۱۵- ۲۷, E29	۱۵- ۲۹, F28
۱۶- مهر	۱۶- ۲۵, A5	۱۶- ۲۶, M5	۱۶- ۲۶, M31	۱۶- ۲۷, J34	۱۶- ۲۷, J34	۱۶- ۲۷, A33	۱۶- ۲۷, S32	۱۶- ۲۷, O32	۱۶- ۲۷, N31	۱۶- ۲۸, D31	۱۶- ۲۸, E30	۱۶- ۳۰, M1
۱۷- سروش	۱۷- ۲۶, A6	۱۷- ۲۷, M6	۱۷- ۲۷, M31	۱۷- ۲۸, J35	۱۷- ۲۸, J35	۱۷- ۲۸, A34	۱۷- ۲۸, S33	۱۷- ۲۸, O33	۱۷- ۲۸, N32	۱۷- ۲۹, D32	۱۷- ۲۹, E31	۱۷- ۳۱, M2
۱۸- رزین	۱۸- ۲۷, A7	۱۸- ۲۸, M7	۱۸- ۲۸, M31	۱۸- ۲۹, J36	۱۸- ۲۹, J36	۱۸- ۲۹, A35	۱۸- ۲۹, S34	۱۸- ۲۹, O34	۱۸- ۲۹, N33	۱۸- ۳۰, D33	۱۸- ۳۰, E32	۱۸- ۳۱, M3
۱۹- فروردین	۱۹- ۲۸, A8	۱۹- ۲۹, M8	۱۹- ۲۹, M31	۱۹- ۳۰, J37	۱۹- ۳۰, J37	۱۹- ۳۰, A36	۱۹- ۳۰, S35	۱۹- ۳۰, O35	۱۹- ۳۰, N34	۱۹- ۳۱, D34	۱۹- ۳۱, E33	۱۹- ۳۲, M4
۲۰- بهار	۲۰- ۲۹, A9	۲۰- ۳۰, M9	۲۰- ۳۰, M31	۲۰- ۳۱, J38	۲۰- ۳۱, J38	۲۰- ۳۱, A37	۲۰- ۳۱, S36	۲۰- ۳۱, O36	۲۰- ۳۱, N35	۲۰- ۳۲, D35	۲۰- ۳۲, E34	۲۰- ۳۴, M5
۲۱- رام	۲۱- ۳۰, A10	۲۱- ۳۱, M10	۲۱- ۳۱, M31	۲۱- ۳۲, J39	۲۱- ۳۲, J39	۲۱- ۳۲, A38	۲۱- ۳۲, S37	۲۱- ۳۲, O37	۲۱- ۳۲, N36	۲۱- ۳۳, D36	۲۱- ۳۳, E35	۲۱- ۳۵, M6
۲۲- باد	۲۲- ۳۱, A11	۲۲- ۳۲, M11	۲۲- ۳۲, M31	۲۲- ۳۳, J40	۲۲- ۳۳, J40	۲۲- ۳۳, A39	۲۲- ۳۳, S38	۲۲- ۳۳, O38	۲۲- ۳۳, N37	۲۲- ۳۴, D37	۲۲- ۳۴, E36	۲۲- ۳۶, M7
۲۳- دی دین	۲۳- ۳۲, A12	۲۳- ۳۳, M12	۲۳- ۳۳, M31	۲۳- ۳۴, J41	۲۳- ۳۴, J41	۲۳- ۳۴, A40	۲۳- ۳۴, S39	۲۳- ۳۴, O39	۲۳- ۳۴, N38	۲۳- ۳۵, D38	۲۳- ۳۵, E37	۲۳- ۳۷, M8
۲۴- دین	۲۴- ۳۳, A13	۲۴- ۳۴, M13	۲۴- ۳۴, M31	۲۴- ۳۵, J42	۲۴- ۳۵, J42	۲۴- ۳۵, A41	۲۴- ۳۵, S40	۲۴- ۳۵, O40	۲۴- ۳۵, N39	۲۴- ۳۶, D39	۲۴- ۳۶, E38	۲۴- ۳۸, M9
۲۵- ارد	۲۵- ۳۴, A14	۲۵- ۳۵, M14	۲۵- ۳۵, M31	۲۵- ۳۶, J43	۲۵- ۳۶, J43	۲۵- ۳۶, A42	۲۵- ۳۶, S41	۲۵- ۳۶, O41	۲۵- ۳۶, N40	۲۵- ۳۷, D40	۲۵- ۳۷, E39	۲۵- ۳۹, M10
۲۶- آشتاد	۲۶- ۳۵, A15	۲۶- ۳۶, M15	۲۶- ۳۶, M31	۲۶- ۳۷, J44	۲۶- ۳۷, J44	۲۶- ۳۷, A43	۲۶- ۳۷, S42	۲۶- ۳۷, O42	۲۶- ۳۷, N41	۲۶- ۳۸, D41	۲۶- ۳۸, E40	۲۶- ۴۰, M11
۲۷- آسمان	۲۷- ۳۶, A16	۲۷- ۳۷, M16	۲۷- ۳۷, M31	۲۷- ۳۸, J45	۲۷- ۳۸, J45	۲۷- ۳۸, A44	۲۷- ۳۸, S43	۲۷- ۳۸, O43	۲۷- ۳۸, N42	۲۷- ۳۹, D42	۲۷- ۳۹, E41	۲۷- ۴۱, M12
۲۸- راماد زمن	۲۸- ۳۷, A17	۲۸- ۳۸, M17	۲۸- ۳۸, M31	۲۸- ۳۹, J46	۲۸- ۳۹, J46	۲۸- ۳۹, A45	۲۸- ۳۹, S44	۲۸- ۳۹, O44	۲۸- ۳۹, N43	۲۸- ۴۰, D43	۲۸- ۴۰, E42	۲۸- ۴۲, M13
۲۹- مانتره اسپند	۲۹- ۳۸, A18	۲۹- ۳۹, M18	۲۹- ۳۹, M31	۲۹- ۴۰, J47	۲۹- ۴۰, J47	۲۹- ۴۰, A46	۲۹- ۴۰, S45	۲۹- ۴۰, O45	۲۹- ۴۰, N44	۲۹- ۴۱, D44	۲۹- ۴۱, E43	۲۹- ۴۳, M14
۳۰- آبان انارام	۳۰- ۳۹, A19	۳۰- ۴۰, M19	۳۰- ۴۰, M31	۳۰- ۴۱, J48	۳۰- ۴۱, J48	۳۰- ۴۱, A47	۳۰- ۴۱, S46	۳۰- ۴۱, O46	۳۰- ۴۱, N45	۳۰- ۴۲, D45	۳۰- ۴۲, E44	۳۰- ۴۴, M15

منوچهر آرین © Manoochehr Aryan www.jamejamshid.com
گاهشماری سال ۱۳۷۷ آریایی (هزاره بره) - ۱۳۸۲ خورشیدی هجری - ۱۳۲۴ هجری قمری - ۲۷۲۳ زرتشتی - ۲۰۰۵ ترسانی
 در گاهشماری و زیج های خواجه نصیر توسی و حمشید کاشانی و دیگر زیج های کهن، روش محاسبه و شمارشگری چنین بوده است که: آغاز سوروز رعد و پیدا میموده اند و در آغاز زیج خود میباشند و روز هلالی آن را هم همینجین ، پس از آن جدول و زیج خود را بر پایه جدول های سی ستونی میچینند، که می شود ۱۲ ستون برین هر ماه و در پایان هم بنیج با شش روز را به آن می افزوده اند. اما برای هر روز از جدول تنها شماره می گذاشتند که از یک آغاز و به سی پایان میبذرفت. برای روز های هفته هم در این زیج ها ، در کنار هر روز شماره های یک را برای یکشنبه و شش را برای آدینه و صفر را برای شنبه میگذاشتند. در برخی از زیج های کهن دست نویسی که در کتابخانه خطی آستانه مشهد میباشند این زیج ها هر چهار سال یکبار یکبار نوشته شده که در سالهای وهیزک کیسه است .
 پژوهشگران این روزهای تعطیل زیج بالا میباشند هر گونه که خواستند آنرا ویرایش نمایند. ویرایش بالا پیشنهادی می باشد.

ایرانی کهن	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۳۰
ایرانی نو	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹
قمری	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹
ترسانی	March 31	April 30	May 31	June 30	July 31	August 31	September 30	October 31	November 30	December 31	January 31	February 29 or 28

در گاهشماری ایرانی کهن تنها روز نخست ماه فروردین می نیشند که روز اورمزد یا هرمز میباشد.
 در گاهشماری ایرانی نو آغاز هر ماه با آغاز هر موسم برابر است. که هر یک از شش روز اندک را در منوچهر در پایان هر ماه افزوده و در پایان هر سالها ۳۶۵ روزه حقیق نمود. روز ششم اورداد است. درین روش آغاز هر ماه با آغاز هر موسم برابر میگردد. و روز هر ماه با آغاز همه ی موسم ها برابر میشود.
 در گاهشماری هلالی (قمری) روز سی ام ماه یا روزی است که در برخی سالها پدید می آید و در برخی از سالها پدید نمی آید و اگر کسی در روز سی ام ماهی بدینا باید در سالهای بیس از آن، ممکن است آنروز نباشد و تنها، در برخی از سالهای هلالی منیوان تولد او را گرفت و ۲۹ روز ماهها هیچ هماهنگی ندارد و این گاهشماری با موسم ها و کارهای سالانه مردم هم هیچ هماهنگی نداشته و ناهنجاری هایی را بدید می آورد.
 در گاهشماری ترسانی (میلادی) ، هیچ آغاز ماهی با آغاز موسم ها برابر نیست. و هیچ هماهنگی در بخش کردن ۳۰ و ۳۱ روز ماه دیده نمی شود. آغاز سال ۱۰ یا ۱۱ روز بیس از آغاز زمستان سرد است. زمان شمارشگری آن در دوره های بلند ۳۲۰۰ ساله یک روز خطا دارد. اما گاهشماری ایرانی که با نوروز آغاز میگردد، هیچ خطایی در دوره های چند میلیارد ساله ندارد.
 در گاهشماری ایرانی کهن روز های یکم - هشتم - نهم و بیست سوم تعطیل میباشد که ۲۸ روز در سال میشود. وحشی های نوروز - مهرگان و بدلا (نود روز) در آغاز هر موسم گرفته میشود. نام هر روز ماه که با نام ماه برابر گردد جشن است (مانند روز فروردین از ماه فروردین که نام جشن فروردیگان است) . جشن های دیگر برابر : نوروز بزرگ و مهرگان بزرگ که در روز خور یا شش روز بیس از آغاز موسم بهار و پاییز است . جشن سده پنجاه روز مانده به نوروز و سده روز به برداشت غله می باشد که با چله بزرگ زمستان نام دارد. جشن چهارشنبه سوری و جشن سیزده بدر و شب چله کوکب و بزرگ باستان و مهرستان و ...جشن و شادی میباشد. جشن های ایرانی و آریایی نوروز - مهرگان - نیرکان (آبیزکان) - بدلا (دیگان یا جشن بود روز) و ... هیچ وابستگی به دین های دوره ای آریایی نداشته است و همیشه برگزار میگردد است. آریایی ها دین های ژروانی - مهری - زردشتی - مانوی - مزدکی - بودایی - سنی - شیعه - یهودی - اسماعیلی - مندایی - ترسانی و دیگر دینها را داشته اند. اما همیشه این جشن ها را که هیچ وابستگی به ادیان ندارد میکرده اند و نوروز را مردم آریایی با هر دینی و آیینی انجام میدهند. برخی از این جشن ها اگر در ایران کم رنگ شده است در باور کشور های دیگر هنوز مانده است. مانند جشن آبریزکان در کشورهای تایلند ، ترکیه و ... در روز نوروز همه آریایی نبار ها با هر دینی و آیینی، در سال تحول و در هر کجای این کره زمین خاکی که باشند در یک زمان در سر یک سفره میباشند که نام آن سفره هفت سین است.